

Pontifikat pape Franje – prerano za kategoričke ocjene?*

Ante Škember

»Papa je Franjo, nedvojbeno, postao planetarna pojava. Mediji ga prate u stopu i smještaju na najistaknutija mjesta. Dobio je laskavu titulu *osobe godine 2013.*«¹

A što moja malenkost može reći o svemu tome? I moje je skromno mišljenje da je glavna zadaća novoga Pape dati odgovor na pitanje:

»Zašto *danas* ići u crkvu? (Ovdje »ići u crkvu« podrazumijeva sveukupnost vjere u kršćanskoga Boga i sve posljedice koje iz toga proizlaze za onoga koji vjeruje.)«²

Kakav je odgovor na to jednostavno, mnogi će reći banalno i trivijalno, a po mom sudu bitno pitanje, danas već u drugoj godini pontifikata pape Franje?

»Je li Crkva pod njegovim vodstvom u međuvremenu učinila – ili makar naznačila – iskorak poradi kojega bi se čovjek današnjeg vremena 'obratio i vjerovao Evanđelju'? U pokušaju odgovora na to pitanje poslužit ću se usporedbom dvaju istupa: sv. Pavla na atenskom Areopagu i nedavnim činom pape Franje na prozoru palače u Vatikanu. Pavla, 'apostola pogana', put je posve logično doveo u središte poganstva, na atenski Areopag, gdje je okupljenima navješćivao Radosnu vijest. Tom prigodom, uspoređujući blizinu kršćanskoga Boga čovjeku u odnosu na njihove bogove koji borave u 'rukotvorinama', izrekao je i onu veličanstvenu rečenicu: 'U njemu doista živimo, mičemo se i jesmo...' (Dj 17, 28). Sve je nekako išlo dok nije progovorio o uskrsnuću. Tada se 'jedni stadoše rugati',«³ a drugi rekoše da će ga o tome drugi put slušati (usp. Dj 17, 32). »Pavao je doživio neuspjeh. Papa je Franjo nedavno pred okupljenim mnoštvom na Trgu sv. Petra izveo svojevrstan performans. Ustvrdivši da današnji svijet

* Ispričavamo se čitateljima i prof. dr. sc. Ljubomiru Antiću što je propustom autora ovoga teksta dr. sc. Ante Škembera uredništvu u lipnju 2014. dostavljen tekst bez podataka o preuzetim dijelovima teksta te kao takav i objavljen u br. 2/2014., str. 310-312. Ovdje donosimo ispravljenu inačicu, kakva je već objavljena u internetskom izdanju prethodnoga broja na Hrčku. Zahvaljujemo na razumijevanju.

¹ Ljubomir ANTIĆ, Papa Franjo i »punoljetni svijet«. Nova evangelizacija Petrova nasljednika, *Vijenac*, 9. siječnja 2014., 7; <http://www.matica.hr/vijenac/518/Papa%20Franjo%20i%20%E2%80%9Epunoljetni%20svijet%E2%80%9C/>.

² *Isto.*

³ *Isto.*

boluje od bolesti srca, pokazao je kutijicu s tabletama protiv te bolesti. Zatim je izvadio iz nje krunicu – svako njezino zrnce jedna je tableta. I Pavao i Papa obračali su se poganima svoga vremena: Pavao izravno, a Papa posredovanjem medija. Pavao je, znamo, doživio neuspjeh, jer nije našao prikladan način kojim bi posredovao Istinu onima koji do nje još nisu došli. A kakav će rezultat postići papa Franjo? Ne znam, ali ipak se pitam: Je li krunica najbolji medij koji će ovaj ‘punoljetni svijet’ (D. Bonhoeffer) dovesti do ‘unutarnjeg čuda’ (A. Harnack), odnosno koji će dovesti do obraćenja suvremenih pogana?«⁴

Sumnjam.

»Krunica (...) završava molitvom koja o svijetu govori kao o ‘suznoj dolini’ u kojoj ‘tugujemo i plačemo’. A čovjek ovoga ‘punoljetnog svijeta’ jednostavno ne misli tako. On voli ovaj svijet. Neovisno o tome bio kršćanin ili ne. Stoga, krunica ne samo da neće obratiti, odnosno izliječiti srca suvremenih pogana, nego neće spriječiti ni osipanje koje se događa u Crkvi. Suvremenim ‘poganima’, ali i kršćanima, potreban je *nov govor*, ili kako bi, još poprilično prije Koncila, rekao možda najveći katolički teolog 20. stoljeća Pierre Teilhard de Chardin, naglasivši da treba pokušati ‘da se govor na Areopagu napiše novim riječima koje će raspršiti nemir današnjega kršćanina koji ljubi svijet’.«⁵

Papa Franjo nije nikakav natčovjek. Svojim životom i djelovanjem on snažno svjedoči Evanđelje. Doduše, pretežito na razini znaka, simbola i geste.

»To je dragocjeno za Crkvu i za ljude koji joj pripadaju. No, možda je to ipak nedostavno da bi se korjenito odgovorilo na pitanje: Zašto danas vjerovati, zašto ‘ići u crkvu?’«⁶

Ovo je doba možda pravo proljeće evangelizacije. *Evangelii gaudium – Radost evanđelja*, apostolska pobudnica pape Franje objavljena je u pravom trenutku. Danas svakako postoji otvorenost. Kada bi se pojavio onaj legendarni čovjek s Marsa i upitao: »Koja je najvažnija stvar koja se u ovome trenutku povijesti događa na planetu Zemlji?«, siguran sam da bih mu ja osobno ovako odgovorio: »Najvažnija stvar, sa stajališta ljudske povijesti i promjene svjetske povijesne scene, danas je ono što bismo mogli nazvati desekularizacijom ljudske povijesti.« Posljednjih četiri stotine godina, od militantnog prosvjetiteljstva iz 18. stoljeća, osobito u njegovoj francuskoj inačici, postupali smo na temelju pretpostavke koja je još uvijek upisana u gotovo sve udžbenike zapadnih javnih škola, kao i neizbrisivo upisana u umove najistaknutijih i najdarovitijih zapadnjaka. Riječ je o ovoj pretpostavci: što su ljudi obrazovaniji, a time i »prosvjetljeniji«, to su manje vjernici, te će vjera naposljetku završiti na marginama života, gdje će biti hermetično zapečaćena u onoj sferi koju nazivamo »privatnom«. Neće joj biti dopušteno utjecati na »stvarni svijet« javnosti, kao niti na stvarnu povijest.

⁴ Isto.

⁵ Isto.

⁶ Isto.

Danas smo daleko od toga da bi vjera bila potiskivana ili pak hermetično zatvorena u područje privatnosti. Živimo u društvu koje obiluje dokazima vjerskoga preporoda. Jest, valja priznati, na tome području vlada prilična pomutnja! No, dovoljno je poći u knjižnice i pregledati police iz područja duhovnosti. Većina se izdanja nalazi pod kategorijama New agea i tzv. duhovnih »medija«, astrologije i Wicca i tako dalje. Je li to možda svjetovnjačko društvo?

Nipošto: to je opijeno, sumanuto, pomućeno religiozno društvo. Je li to dobra ili loša vijest za kršćansko Evanđelje i naviještanje Gospodstva Isusa Krista? Možda i jedno i drugo. Neki bi bili skloni reći da živimo u poslijekršćanskom društvu. Osobno se ne slažem s time. Drugi bi opet rekli da živimo u predkršćanskom društvu, nalik na prvo, drugo ili treće stoljeće u kojemu smo bili okruženi poganstvom, dok je Evanđelje bilo novost. Mislim da u tome ima nešto, ali nas to neće daleko odvesti jer je jedna od poteškoća vezana uz evangelizaciju u kulturi poput naše upravo to što ljudi smatraju da već poznaju Evanđelje. To pak u drugom stoljeću nije bio slučaj.

Smatram da živimo u teško popravljivoj, pomućenoj i proturječnoj »kršćanskome« društvu u kojemu, čak i oni koji se protive Kristu i njegovoj Crkvi, to čine upravo jezikom, metaforama i obredima Krista i njegove Crkve.

Čak i da biste bili ateist u ovome društvu, morate biti kršćanski, ili makar židovski, ateist. Ne možete biti samo ateist. Naša je zapadna kultura u potpunosti prožeta kršćanskim simbolima, gestama, jezikom, ostacima i ostavštinom – mogli bismo reći – kršćanskim temeljnim slojem. Zato se do »unutarnjeg čuda«, do novog čovjeka, u svijetu koji Bog neprestano obnavlja, može doći samo »novom evangelizacijom« – snažno i u gotovo svakoj prigodi, naglašava Papa.⁷

»Njezina osnovna zadaća treba biti 'dinamizacija kristologije' (G. Crepsy).«⁸

No suzdržimo se od kategoričkih i apodiktičkih ocjena. U tijeku je tek druga godina pontifikata pape Franje. Suzdržati se treba i zbog toga što je doba u kojem živimo vrijeme suvremenih pogana i neevangeliziranih kršćana, idola i kumira, lažnog Boga novca (Mamona), epoha krize istine: spoznajnog i moralnog relativizma i nihilizma; vrijeme lažnih proroka. Duh je Sveti obdario papu Franju da umije čitati znakove vremena.

⁷ Usp. isto.

⁸ Isto.